

сприяє професійному становленню майбутніх спеціалістів та є ефективною формою взаємодії, яка допомагає реалізувати всі поставлені цілі.

Список використаних джерел:

1. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи [Текст]: Методичний посібник [для студентів магістратури]. – К.: ЦНЛ, 2003. – 316 с.
2. Вища освіта України – Європейський вибір: стан, проблеми, перспектив. Матеріали підсумкової конференції (21 березня 2008 р.) // Освіта України. – 2008. – № 21-22(905). – С. 1-24.
3. Курлянд З.Н. Педагогіка вищої школи [Текст]: Навч. посібник / З.Н. Курлянд, Р.І. Хмелюк. – К.: Знання, 2005. – 399 с.
4. Марушкевич А.А. Педагогіка вищої школи: Теорія виховання (Цикл лекцій) [Текст]: Навч. посібник / А.А. Марушкевич. – К., 2005. – 107 с.
5. Щербань П. Українська національна ідея і сучасні проблеми виховання учнівської та студентської молоді // Вища освіта України. – 2005. – № 4. – С. 62-68.

Луценко Т.О.

студент,

Науковий керівник: Суятинова К.Є.

кандидат педагогічних наук, старший викладач,

Державний вищий навчальний заклад

«Криворізький державний педагогічний університет»

ДУХОВНО-МОРАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ ЗАСОБАМИ УКРАЇНСЬКОГО ФОЛЬКЛОРУ

Проблема виховання високоморальної особистості, відродження духовності у сучасному українському суспільстві є досить важливою серед завдань виховання підростаючого покоління. На духовний розвиток особистості, необхідність національної спрямованості освіти і виховання орієнтують Базовий компонент дошкільної освіти, а також всі чинних у 2016-2017 н. р. програми дошкільної освіти: «Дитина», «Дитина в дошкільні роки», «Впевнений старт», «Оберіг», «Українське дошкілля», «Соняшник», «Світ дитинства», «Я у світі», «Стежина» [5].

Проблемам духовно-морального виховання дошкільників засобами українського фольклору присвятили свою увагу такі вчені: І. Бех, А. Богуш, О. Вишневський, Г. Ващенко, О. Духнович, В. Кузь, Н. Лисенко, О. Матвієнко, Н. Рогальська, Ю. Руденко, С. Русова, Р. Скульський, М. Стельмахович, О. Сухомлинський, В. Чайка, М. Чепіль, К. Чорна, П. Щербань та ін.

Метою статті є експериментально перевірити та довести, що український фольклор позитивно впливає на духовно-моральне виховання старших дошкільників.

Моральне виховання є одним із найважливіших видів виховання, яке полягає в цілеспрямованому формуванні моральної свідомості, розвитку моральних понять, формуванні навичок моральної поведінки людини.

Моральне виховання здійснюється на національному ґрунті шляхом засвоєння національних норм і традицій, багатой духовної культури народу, тих моральних норм і якостей, які є регуляторами взаємовідносин у суспільстві, узгодження дій і вчинків людей. Такими нормами є гуманізм і демократизм, що виявляється в ідеалі вільної людини, здатної до чесної співпраці, з високорозвиненим почуттям власної гідності і такої ж поваги до гідності іншої людини: любов до батьків, до Вітчизни, до рідної мови; правдивість і справедливість, працьовитість і скромність; готовність захищати слабших, турбуватися про молодших, зокрема дітей; шляхетне ставлення до дівчини, жінки, матері, бабусі; вміння скрізь і всюди діяти благородно, шляхетно, виявляти інші чесноти [1, с. 216].

Основи морального виховання людини закладаються в дошкільному віці, коли у дитини власні критерії тільки формуються. У дошкільника немає критичного підходу до моральних оцінок, але він «хоче знати, що добре, а що погано». У цьому віці дитина виробляє основи власної моралі.

Духовність – індивідуальна вираженість у системі мотивів особистості двох фундаментальних потреб: ідеальної потреби пізнання й соціальної потреби жити, діяти «для інших» [2, с. 106]. Процес формування духовності у дошкільників засобами українського фольклору має бути комплексним, передбачати використання різноманітних видів роботи.

Український фольклор – це художнє відображення дійсності, яке нерозривно пов'язане з життям і побутом українського народу. Фольклорні твори для старших дошкільників досить різноманітні. Вони приваблюють дітей своїм змістом, формою виконання, емоційністю. У доступній формі фольклорні твори передають дошкільникам життєві ідеали, оцінки вчинків людей, поняття про красу, добро і зло [3].

Серед засобів духовного і морального виховання здавна широко використовувався фольклор. Так, учені О. Ольжич, С. Русова, В. Сухомлинський, М. Стельмахович, К. Ушинський та ін., наголошують на тому, що фольклор є засобом виховання духовності й моральності дитини, упродовж дошкільного віку доречно використовувати у спілкуванні з дітьми прислів'я, приказки, примовки, афоризми [4, с. 92]. За словами О. Ольжича, дошкільне виховання повинно бути національним, а його змістом і виховним матеріалом має стати українська народна культура, оскільки саме вона забезпечує дитині «тривалий і потужний зв'язок з національною стихією» [5, с. 132].

Основним завдання вихователів є залучення дошкільників до духовних переживань, зробити прагнення дитячих душ щирими, глибокими, різносторонніми. Ці навички формуються у дитини повільно, поступово, їх виховання значною мірою залежить від наполегливості й майстерності педагогів, їхньої поваги до дитини [3].

Нами було передбачено діагностику сформованості уявлень про моральні норми та сформованість духовних цінностей. Ми використовували такі методики: «Сформованість уявлень про моральні норми» (за І. Зубрицькою-Макотою), «Сформованість духовних цінностей» (за Н. Бондаренко) [6, с. 80-95], за допомогою українського фольклору. Для діагностики було

підібрано: ігри «Комплементи», «Відгадай хто це», «Навпаки», «На щастя – на біду», «Корисні поради», «Маленькі казкарі», «Сумне жабенятко», «Казка по новому»; картини живопису В. Воснецов «Богатирі», Ф. Кричевський «Три покоління», Т. Яблонська «Застудилася»; розроблено теми бесід «Дружба це скарб», «Мамі треба допомагати», «Жінка берегиня роду»; план спостережень; казки: «Кирило Кожум'яка», «Кривенька качечка», «З чого починається дружба», «Свого не цурайся».

Дослідження впливу українського фольклору на духовно-моральне виховання старших дошкільників проходило на базі Комунального комбінованого дошкільного навчального закладу № 321 міста Кривий Ріг. В експерименті брали участь 20 дошкільників старшого дошкільного віку, а саме: 10 дітей (експериментальна група) та 10 дітей (контрольна група).

Нами було визначено показники сформованості уявлень про моральні норми та духовних цінностей:

когнітивний: усвідомлення дітьми сутності норм моральної поведінки;

емоційно-естетичний: особливості емоційних переживань з приводу моральних норм, емоційного ставлення до них та емоційно-образна чутливість у сприйнятті цінностей культурно-історичної спадщини;

поведінковий: прояв моральної поведінки у ситуації морального вибору, моральної спрямованості у взаємодії з однолітками та прояв дітьми морально-гуманної поведінки не тільки за спонуками дорослого, а й за власною ініціативою;

інтелектуальний: уявлення про зміст духовних цінностей передбачає наявність уявлень дітей про історію та сучасність рідного краю.

З урахуванням відповідних критеріїв та показників схарактеризовано три рівні: високий, середній та низький [6, с. 80-95].

За результатами методики «Сформованість уявлень про моральні норми» (за І. Зубрицькою-Макотою) у дітей ЕГ маємо такі результати: низький рівень – у 10% дошкільників, середній – у 40%, високий – у 50%; діти з КГ мають: 60% – низький рівень, середній рівень – 30%, 10% – високий рівень. Це свідчить про те, що діти експериментальної групи, у вихованні яких ми застосовували фольклор, краще засвоїли духовні та моральні норми.

За методикою «Сформованість духовних цінностей» (за Н. Бондаренко) ми отримали такі результати: у дітей ЕГ високий рівень – у 60% дошкільників, середній рівень – у 30% дошкільників, низький рівень – у 10% дошкільників; результати КГ: високий рівень мають 40% дошкільників, середній – 40% дошкільників, низький – 20% дошкільників. Отримані результати підтверджують позитивний вплив українського фольклору на моральне та духовне виховання дошкільника.

Таким чином, аналіз отриманих результатів дозволяє дійти висновку, що український фольклор позитивно впливає на засвоєння дітьми моральних та духовних норм поведінки.

Саме період дошкільного дитинства є сензитивним для формування моральних та духовних якостей, за допомогою українського фольклору. Процес засвоєння моральних уявлень та духовних цінностей буде відбуватися ефективніше, за допомогою таких методів: ігри «Комплементи», «Відгадай хто

це», картини живопису В. Воснецов «Богатирі», Ф. Кричевський «Три покоління», Т. Яблонська «Застудилася»; розроблено теми бесід «Дружба це скарб», «Мамі треба допомагати»; план спостережень; казки: «Кирило Кожум'яка», «Кривенька качечка», «З чого починається дружба», «Свого не цурайся». *Перспективами подальшого дослідження є дослідження формування у дітей моральних та духовних цінностей, засобами казок різних народів.*

Список використаних джерел:

1. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник. – К.: Либідь, 1997. – 375 с.
2. Золотова А.В. Моральне виховання молодших школярів / А.В. Золотова // Начальна школа. – № 5-6. – 1992.
3. Туркот Т.І. Духовне виховання дітей дошкільного віку / За ред. Т.І. Туркот – Херсон: РПО, 2011. – 72 с.
4. Кузь В.Г. Українська козацька педагогіка і духовність / В.Г. Кузь, Ю.Д. Руденко, О.Т. Губко. – Умань, 1995. – 115 с.
5. Ольжич О. Українське довкілля // Незнаному воякові / О. Ольжич. – К., 1994. – С. 133-135.
6. Кондратенко Р.В. Діагностичний супровід розвитку та виховання старших дошкільників / Кондратенко Р.В., Олійник В.Ф., Онищенко І.В. – Навч. посіб. – К.: Кривий Ріг, 2015, 223 с.

Мелетенко І.В.

студент,

Науковий керівник: Суятинова К.Є.

кандидат педагогічних наук, старший викладач,

Державний вищий навчальний заклад

«Криворізький державний педагогічний університет»

РОЗВИТОК ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ У СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ ЗАСОБАМИ ДИДАКТИЧНОЇ ГРИ

Розвиток зв'язного мовлення дітей дошкільного віку є однією із актуальних проблем дошкільної лінгводидактики. У 2016-2017 навчальному році актуальність зумовлюється пріоритетними напрямками Національної доктрини розвитку освіти України у XXI столітті, Законів України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», «Комплексними заходами щодо всебічного розвитку і функціонування української мови», спрямованими на модернізацію дошкільної освіти, оновлення змісту, вдосконалення форм, методів і технологій навчання дітей рідної мови, розвитку культури мовлення та мовленнєвого спілкування.

Найважливішим на етапі дошкільного дитинства є розвиток зв'язного мовлення, адже відіграє провідну роль у процесі розвитку дитини і займає центральне місце в загальній системі роботи з формування мови в дошкільному закладі. Володіння навичками зв'язного мовлення дозволяє дитині вступати у вільне спілкування з однолітками і дорослими, дає можливість отримати необхідну йому інформацію, а також передати